

میزگرد رادیویی BBC در باره ترور سعید حجاریان

برنامه جام جهان نما، با شرکت شیرین عبادی، مسعود بهنود و مهدی خاتابا تهرانی، 12 مارس 2000

مجری برنامه مهدی شریف - امروز در تهران سعید حجاریان، از چهره‌های سرشناس جنبش مدنی ایران، عضو شورای اسلامی شهر تهران و مدیر روزنامه «صبح امروز» هدف گلوله قرار گرفت و در حال اغماء به بیمارستان منتقل شد. گفت‌وگویی امشب را به این واقعه مهم اختصاص داده‌ایم.

شریف - آقای بهنود، چرا سعید حجاریان؟

مسعود بهنود - به این دلیل که سعید حجاریان یکی از چهره‌های مشخص جنبش مدنی و اصلاح طلبی در ایران است. این او را پیام‌های روشن تهدیدآمیزی از طرف دو گروه خشونت طلب - در دو سوی مرز - دریافت می‌کرد. به نظر من اگر طراحان این ترور با این کار خواسته‌اند پیامی به مردم ایران بدهند، اشتباه کرده‌اند. ایشان نه «پیام» که «هدیه» ای برای مردم فرستاده‌اند. متأسفانه از نظر خشونت‌طلبان رسیدن به سرزمین موعود جنبش مدنی، بدون گذار از جوی خون ممکن نیست. از مدتی پیش به حجاریان توصیه می‌شد تنها تردد نکند و مراقبت داشته باشد؛ اما او معتقد بود که باتیان چنین کاری چه جوابی به مردم خواهند داد؟! حالا هم باید دید چه جوابی به مردم خواهند داد؟

شریف - از نظر شما چه کسانی می‌توانند پشت این ترور باشند؟

مسعود بهنود - بازی روشن‌تر از آن است که به تحلیل نیاز داشته باشد. در این ساعات اولیه که هنوز اطلاعات ناقص است، مشکل بتوان اظهار نظر کرد. اما مخالفان جنبش مدنی و کسانی که ابزارشان خشونت است، شناخته شده‌اند. محکوم کردن گروه خاصی کار ما نیست؛ اما در دو سوی مرز کسانی هستند که صدایشان از لوله تفنگ درمی‌آید. همین‌ها می‌توانند متهم باشند. در دنیایی که همه ضد خشونت هستند، و مردم ما هم به دلایل تاریخی، ضد خشونت شده‌اند، این‌ها از خشونت و ترور حرف می‌زنند. متأسفانه بعضی‌شان توجیه مذهبی دارند، بعضی هم توجیه انقلابی!

شریف - خانم عبادی از نظر شما ترور انجام شده چه لطمه‌ای به جنبش اصلاح‌طلبان و آقای خاتمی خواهد زد؟

شیرین عبادی - اولاً من امیدوارم که حال آقای حجاریان به زودی خوب شود! عده‌ای می‌خواهند نه تنها آقای حجاریان، بلکه عده دیگری از روشنفکران و اصلاح‌طلبان را حذف فیزیکی کنند. اما حتی اگر موفق هم بشوند، جنبش اصلاح‌طلبی متوقف نخواهد شد. این خون‌ها فقط نهال جنبش مدنی را بارورتر خواهد کرد؛ همچنان که خون پروانه‌ها و داریوش‌ها گریبان‌شان را گرفت و پرده از روی اعمال‌شان برداشت. شریف - فکر نمی‌کنید بعد از زندانی شدن عبدالله نوری و این ترور، خاتمی تنهاتر خواهد شد؟ شیرین عبادی - آقای خاتمی باید متوجه باشد که 21 میلیون ایرانی به ایشان رای داده‌اند. به نظر من اگر آقایان نوری و حجاریان و ... هم حذف شوند - با این‌که جایگاه خودشان را دارند - در میان این 21 میلیون نفر هستند کسانی که جای خالی ایشان را پر خواهند کرد.

شریف - آقای تهرانی، این امر چه تاثیری بر روند جنبش اصلاح طلبی خواهد داشت؟

تهرانی - خشونت طلبان با این نیت دست به این جنایت زده‌اند که جنبش را قطبی کنند. این‌ها در واقع می‌خواهند مردم را از ادامه راه دلسرد کنند؛ اما این جنبش پیشینه دارد، دو دوره آزمایش بزرگ تاریخی [انتخابات ریاست جمهوری و انتخابات مجلس ششم] را هم پشت سر دارد. این روزها ایران نه تنها یک دوران تاریخی را می‌گذراند؛ بلکه بوته آزمایشی هم برای یک میلیارد مسلمان جهان است.

اما خشونت‌طلبان هم به سادگی از منافع بیست ساله‌شان دست نخواهند کشید. حجاریان را هم به این دلیل ترور کردند که پس از دوم خرداد گفته بود: «ملت ایران به همت خودش وارد فرآیند مردم سالاری شده است.» چنین تعبیری در هجده سال گذشته سابقه نداشته است. ارزیابی او به عنوان یک مدیر با کفایت توجه خشونت طلبان و مرتجعین را جلب کرده است. پیامدش هم این بود که ترور شد.

شریف - آقای بهنود، ترور حجاریان که در بنیان‌گذاری جبهه مشارکت سهم بزرگی داشت، چه تاثیری می‌تواند بر روند انتخابات داشته باشد؟

مسعود بهنود - اگر منظورتان رفتار شورای نگهبان در ابطال آرای چند حوزه انتخابیه است؛ باید بگویم که ایشان خودشان متوجه هستند که در چه موقعیت حساسی قرار دارند. اما اثر این «گلوله» بر جریان جنبش مدنی خیلی بیشتر است.

از نظر من حجاریان را به دو دلیل ترور کرده‌اند: یکی قلم و مهم‌تر از آن مدیریت. او یکی از اصلی‌ترین مدیران جنبش مدنی ایران است. به حجاریان پیشنهاد مشاغل دیگری هم داده بودند؛ اما او همه را رها کرد و به جمع اهل قلم پیوست. نقش او در جریان انتخابات نشان داد که او هم قربانی قلم و بیان شده است. صد سال است که در ایران این روند ادامه دارد. از میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل تا حالا. من امیدوارم ناگزیر نشویم، حجاریان را در کنار میرزا جهانگیرخان بگذاریم. او به هر حال نقش خودش را در روند جنبش مدنی ایران ایفا کرده است.

شریف - خانم عبادی، حجاریان در روزنامه‌اش جریان قتل‌های زنجیره‌ای را با جدیت پی‌گیری می‌کرد. به نظر شما آیا ممکن است با این سوء قصد اخلاقی در روند پی‌گیری این پرونده‌ها ایجاد شود؟ شیرین عبادی - هرگز! نقش آقای حجاریان در افشای باند قاتلین انکار ناپذیر است؛ اما توجه کنیم که این ماشین راه افتاده است. شاید «استارت» را آقای حجاریان و یکی دو نفر دیگر زده باشند؛ اما دیگر نمی‌توان مانع حرکت این ماشین شد. حجاریان - چه باشد و چه نباشد - این روند ادامه خواهد یافت. اما مردم فراموش نخواهند کرد که چه نخبگانی را از دست داده‌اند. این سوال همواره مطرح است که ایشان چه کرده بود که چنین وحشیانه مورد هجوم قرار گرفت! سوال دیگری هم مطرح است: «با قاتلان چه کرده‌اید؟ آیا تصور می‌کنید دستگیری چند چهره شناخته شده و «سوخته» کافی است؟»

سعید اسلامی هنوز کاملاً معدوم نشده است. اطلاعاتی منتشر می‌شود که از وجود هیاتی با اهداف سعید اسلامی خبر می‌دهد. ترور حجاریان هشدار می‌دهد که سازمان قضایی کشور است که با دقت پرونده‌ها را پیگیری کند؛ که تمام دست اندرکاران این عمل پلیس غیر انسانی را شناسایی کنند؛ که مبادا جامعه مجبور شود بهای بیشتری بپردازد!

تهرانی - من معتقدم پرونده قتل‌های زنجیره‌ای فراموش شدنی نیست. حالا دیگر این پرونده‌ها به پرونده‌ای ملی تبدیل شده است. از همان روزهای نخستین می‌باید یک کمیته حقیقت‌یاب با شرکت وکلا، خانواده شهدا و نماینده نهادهای مختلف اجتماعی به وجود می‌آمد. سعید حجاریان طی مقاله‌ای در «صبح امروز» پیشنهاد تشکیل این کمیته را داده بود. ماستمالی کردن پرونده‌ها به سود مصالح ملی ایران نیست. قضیه باید تا ریشه بررسی و ریشه‌کن شود؛ در غیر این صورت تروریسم - همچون باکتری و بیماری - در بدنه جامعه و جنبش مدنی باقی خواهد ماند. پیگیری پرونده‌ها وظیفه آزادی‌خواهان و اصلاح‌طلبان است.

مسعود بهنود - مخالفان جنبش مدنی از دوم خرداد تاکنون ده‌ها حادثه خلق کرده‌اند؛ اما قتل‌های زنجیره‌ای عمده‌ترین آن‌ها است، بعد هم حادثه کوی دانشگاه. این حوادث نه تنها کمکی به خشونت‌طلبان نکرده است، بلکه پایان کارشان را هم سرعت بخشیده است.

شیرین عبادی - من به عنوان وکیل دادگستری اضافه می‌کنم که نقش نیروهای انتظامی و وزارت اطلاعات برای امنیت ملی بسیار مهم است. من شخصا مخالف این دو نهاد نیستم. من برای کسانی که در دور افتاده‌ترین نقاط کشور برای امنیت مردم جان‌فشانی می‌کنند ارزش قائلم؛ اما اجازه بدهید حساب این خشونت‌طلبان را که برای اهداف پلیسی وارد این دو نهاد شده‌اند، از دیگران جدا کنیم! نگذاریم غده سرطانی باند سعید اسلامی از جای دیگری رشد کند!

تهرانی - به نظر من خاتمی باید پس از پیروزی در انتخابات دور ششم مجلس، به فرآیند اصلاحات سیاسی/اقتصادی/فرهنگی جامعه سرعت ببخشد!